

Наукові перспективи
Видавнича група

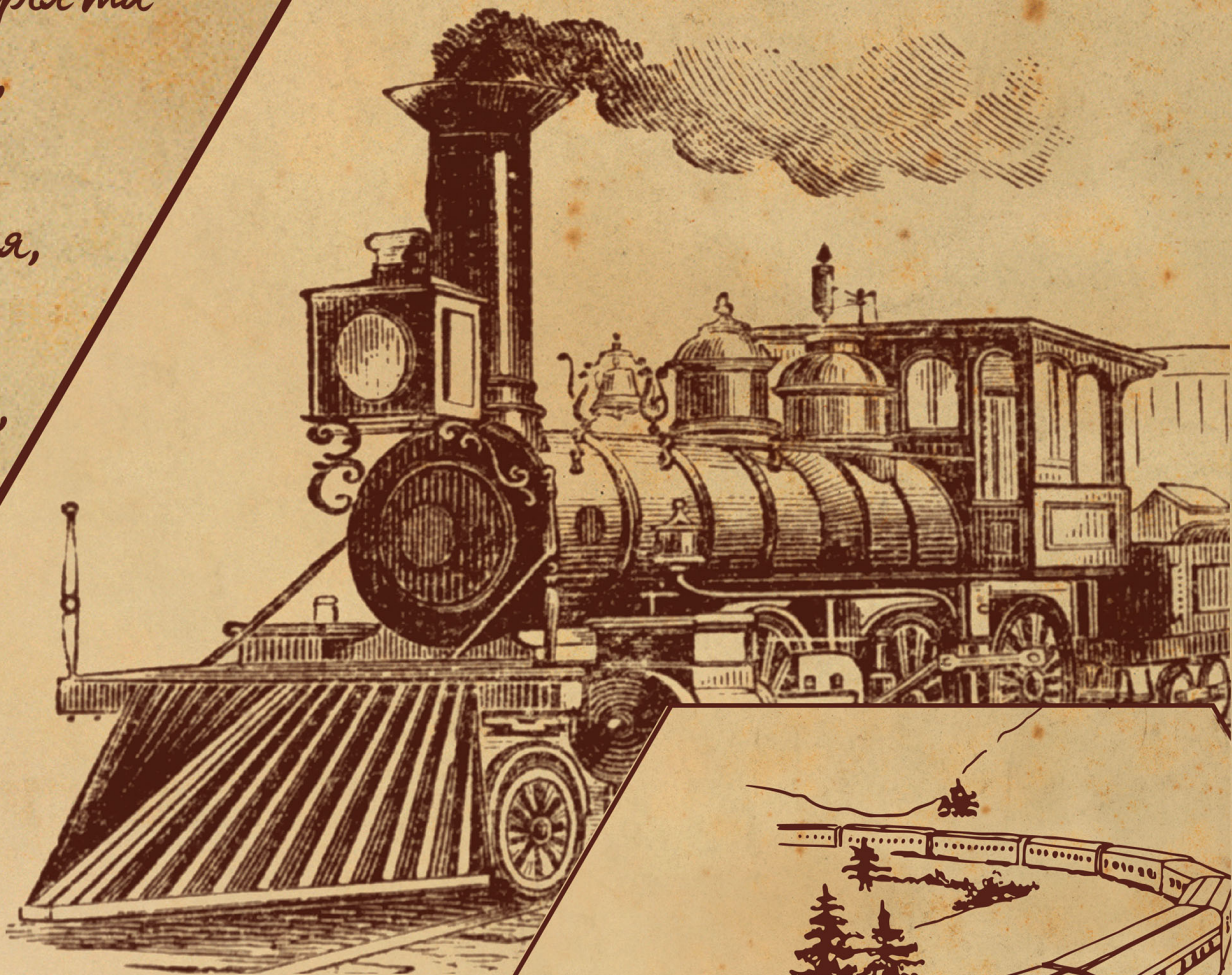

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ
НАУЦІ

№11(29)

2024

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління
Асоціація науковців України
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 11(29) 2024

Київ – 2024

*Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public Administration
Association of Scientists of Ukraine
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

*("Pedagogy" Series, "Law" Series, Economy Series,
"Public Administration" Series, "Technology" Series,
"History and Archeology" Series)*

Issue № 11(29) 2024

Kyiv – 2024

«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2024. № 11(29) 2024. С. 1391.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія КВ № 25116-15056Р.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 076 Підприємництво та торгівля), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до Президією Всеукраїнської Асамблеї докторів наук з державного управління (Рішення від 11.11.2024, № 13/11-24).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної альянсу інженерів консультантів, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, техніки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір. Цільова аудиторія: науковці, працівники вищих навчальних закладів та наукових інституцій, здобувачі вищої освіти, а, також фахівці тематики журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор: Дачій Олександр Іванович - доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Балаласава (Дорошенко) Катерина Вікторівна - кандидат технічних наук, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Герасименко Юлія Сергіївна - доктор економічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти» Національної академії педагогічних наук України (Біла Церква, Україна)
- Дестяк Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Закієв Іслам Муса-Огли - старший науковий співробітник кафедри підтримання льотної придатності авіаційної техніки Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Іванченко Євгенія Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- Ігнатівич Сергій Ромуальдович - доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- Кавіліна Ганна Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Ліцензований національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Кардаш Оксана Любомирівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Карусевич Михайло Віталійович - доктор технічних наук, професор, професор кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор кафедри телекомунікаційних та інформаційних систем Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Кінзерявий Василь Миколайович — кандидат технічних наук, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Ковтун Владислав Юрійович — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Корченко Анна Олександрівна — доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Корченко Олександр Григорович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- Коштар Ульяна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Кризіна Наталя Павлівна – доктор наук державного управління, професор, Заслужений лікар України, директор Навчально-Наукового медичного інституту Київського міжнародного університету (Київ, Україна)
- Куриш Наталя Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- Марушева Олександра Анатолівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
- Маслак Тетяна Петрівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатолівна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методику її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Орлова Наталія Сергіївна — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та природокористування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Київ, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Пушкарь Ірина Володимирівна – кандидат наук з державного управління, доцент, професор кафедри обліку та оподаткування Запорізького національного університету, сертифікований аудитор, член Аудиторської Палати України, член громадської організації «Професійна організація аудиторів, бухгалтерів та викладачів ОКД» (Запоріжжя, Україна)
- Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (Одеса, Україна)
- Сидоренко Вікторія Миколаївна — асистент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Сирник Ярослав - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
- Січкаренко Галіна Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- Соцілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Терещенко Юрій Матвійович — доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії в області науки і техніки України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- Хитровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- Хохлачова Юлія Євгенівна — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Якушенко Олександр Сергійович — кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Лещук Г.В. <i>ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ НА ПРИКЛАДІ ОБЛАСТЕЙ ЗАХІДНОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ</i>	109
Логоша Р.В., Прилуцький А.М. <i>ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ СТРАТЕГІЙ ПІДПРИЄМСТВ ГАЛУЗІ ТУРИЗМУ</i>	122
Маліков В.В. <i>ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ: СТРУКТУРА, ОСНОВНІ ЕЛЕМЕНТИ ТА ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ</i>	136
Ріпка Р.О., Сидорчук Д.С. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ МИТНОЇ СЛУЖБИ ТА РОЗВИТОК ЇЇ ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ЗМІН РИНКУ</i>	149
Рябикіна Н.І., Короленко О.Б., Рябикіна К.Г. <i>ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ РИЗИКІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ БІЗНЕСУ</i>	159
Сагайдак-Нікітюк Р.В., Нікітюк В.Г., Журенко В.В. <i>СИСТЕМАТИЧНИЙ ОГЛЯД НАУКОВИХ ПУБЛІКАЦІЙ З УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ</i>	173
Слободянюк О.В., Кузнецова Л.В., Комарденко В.О. <i>СТРАТЕГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМАНДИ В ОПТИЧНОМУ БІЗНЕСІ</i>	186
Табенська О.І., Стойка В.О. <i>ВИКОРИСТАННЯ ВНУТРІШНІХ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ</i>	199
Хомайко Є.І. <i>МІЖНАРОДНА ФІНАНСОВА ПІДТРИМКА ДЛЯ ПІДВИЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ</i>	210
Цвілій С.М., Каптюх Т.В., Матвієнко Я.О. <i>СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПІСЛЯ-ВОЄННОГО РОЗВИТКУ ВІТЧИЗНЯНОЇ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ</i>	224

УДК 338.484 (477.53)

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11\(29\)-199-209](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2024-11(29)-199-209)

Табенська Оксана Ігорівна кандидат економічних наук, старший викладач кафедри бізнесу та сфери обслуговування, Вінницький національний аграрний університет, вул. Сонячна, 3, м. Вінниця, 21008, тел.: (067) 591-52-52, <https://orcid.org/0000-0001-9629-9366>

Стойка Віталій Олександрович кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту, фінансів та інформаційних технологій, ПВНЗ «Європейський університет», вул. Шевченка, 15 а, м. Умань, 20300, тел.: (097) 480-19-59, <https://orcid.org/0000-0002-8830-1822>

ВИКОРИСТАННЯ ВНУТРІШНІХ ТУРИСТИЧНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Анотація. Основою розвитку туристичної галузі є наявність туристичного потенціалу і його базової складової - туристичних ресурсів. Мета статті полягає в напрацюванні досліджень туристичних ресурсів та наданні порад щодо відродження туристичного бізнесу, що зазнав занепаду внаслідок війни в Україні. Проведення детального аналізу внутрішніх туристичних ресурсів України є необхідним кроком для оцінки потенціалу та можливостей відновлення туристичної галузі в умовах війни та після її завершення. Вивчення поточного стану ресурсів, специфічних особливостей їх функціонування під час конфлікту, а також досвід країн, які успішно відновили туризм після військових дій, дає змогу сформулювати ефективні рекомендації для розвитку туризму в Україні.

Пандемія та війна змінили саму концепцію подорожей. Більшість туристів, через обмеження та невизначеність, стали віддавати перевагу короткотривалим поїздкам, часто в межах країни. Такі подорожі стали більш доступними та безпечними, адже багато людей обрали внутрішній туризм як альтернативу міжнародним поїздкам.

У відповідь на кризові умови, туристична індустрія адаптувала свої продукти. Більшість готелів та туристичних компаній України почали пропонувати послуги для внутрішнього туризму, створюючи безпечні маршрути та можливості для відпочинку в регіонах, які не постраждали від військових дій.

В умовах війни значна частина туристичних об'єктів та інфраструктури, таких як готелі, ресторани, туристичні маршрути, зазнала руйнувань або

втратила свою привабливість через бойові дії. Однак деякі регіони, не охоплені безпосередніми військовими діями, змогли стати новими туристичними центрами. Розвиток внутрішнього туризму в західних областях країни став важливим етапом відновлення індустрії.

Після важких досвідів пандемії та війни багато людей потребують відновлення не лише фізичної, але й психологічної рівноваги. Туризм стає важливим інструментом для зняття стресу, лікування посттравматичних стресових розладів та відновлення емоційного здоров'я. Це актуально не лише для громадян, які перебували в зонах активних бойових дій, а й для людей, які пережили економічні труднощі.

Ключові слова: Туристичний потенціал, туристичні ресурси, туристичний продукт, привабливість регіонів, туристична інфраструктура, гостинність, місцеві традиції, розвиток туризму, внутрішній туризм, пам'ятки культури, природні пам'ятки, місцеві ресурси, спадщина, туристичні послуги, курорти, традиції та обряди, регіональний розвиток, транспортна доступність, історичні маршрути.

Tabenska Oksana Ihorivna PhD in economics senior teacher of the Business and Service Department of Vinnytsia National Agrarian University, St. Sonyachna, 3, Vinnytsia, 21000, tel.: (067)591-52-52, <https://orcid.org/0000-0001-9629-9366>

Stoika Vitalii Oleksandrovyeh PhD in economics, Associate Professor, Associate Professor of the Management, Finance and Information Technologies of PHEI «European University», St. Shevchenka, 15 a, Uman, 20300, tel.: (097) 4801-959, <https://orcid.org/0000-0002-8830-1822>

USING DOMESTIC TOURIST RESOURCES OF UKRAINE IN MODERN CONDITIONS

Abstract. The basis for the development of the tourism industry is the presence of tourism potential and its basic component — tourist resources. The purpose of this article is to develop research on tourist resources and provide recommendations for the revival of the tourism business, which has suffered due to the war in Ukraine. Conducting a detailed analysis of Ukraine's domestic tourist resources is a necessary step for assessing the potential and opportunities for restoring the tourism industry both during the war and after its end. Studying the current state of resources, the specific features of their functioning during the conflict, as well as the experiences of countries that have successfully restored tourism after military actions, makes it possible to formulate effective recommendations for tourism development in Ukraine.

The pandemic and the war have changed the very concept of travel. Due to restrictions and uncertainty, most tourists have started to prefer short trips, often within their own country. Such travels have become more accessible and safer, as many people have chosen domestic tourism as an alternative to international travel.

In response to the crisis, the tourism industry has adapted its products. Most hotels and tourism companies in Ukraine began offering services for domestic tourism, creating safe routes and opportunities for leisure in regions that have not been affected by military operations.

During the war, a significant portion of tourist facilities and infrastructure, such as hotels, restaurants, and tourist routes, were destroyed or lost their appeal due to combat actions. However, some regions not directly affected by the fighting have managed to become new tourist centers. The development of domestic tourism in the western regions of the country became an important step in the recovery of the industry.

After the difficult experiences of the pandemic and the war, many people need to restore not only their physical but also their psychological balance. Tourism becomes an important tool for stress relief, treating post-traumatic stress disorders, and restoring emotional health. This is relevant not only for citizens who were in active combat zones but also for those who experienced economic hardships.

Keywords: Tourism potential, tourism resources, tourism product, attractiveness of regions, tourism infrastructure, hospitality, local traditions, tourism development, domestic tourism, cultural attractions, natural attractions, local resources, heritage, tourist services, resorts, traditions and customs, regional development, transport accessibility, historical routes.

Постановки проблеми. Війна в Україні внесла радикальні зміни в суспільстві. Військові дії торкнулися всіх аспектів життя, в тому числі і туристичного сектора. Розвиток туризму в країнах Європи, світу довів, що є важливою складовою економіки цих країн і прибуток з туристичних подорожей складає вагомую частину їхнього бюджету. Саме туризм дає поштовх до розвитку різних частин інфраструктури, включаючи підприємства сфери послуг, створює чимало робочих місць, забезпечує умови туристичної діяльності компаній у галузях, які є дотичними до сфери туризму та рекреації. Поява COVID-19 та російсько-українська війна 2022 року туристична галузь України, що була орієнтована на виїзний туризм, докорінно змінила туристичний ринок. Саме ці події обмежили міжнародний туризм та переорієнтувались на розвиток внутрішнього туризму.

Довгострокове планування відпочинку втратило сенс і люди почали обирати як правило короткотривалі подорожі у безпечні місця, у більш малозаселені території. Фактично бюджетні внутрішні подорожі стали популярними для туристів нашої країни. Міграційні процеси, стреси від обстрілів, руйнація міст та сіл внаслідок воєнних дій, призводить до вибору

короткотривалих подорожей, які є необхідним чинником відновлення сил, способом перезавантаження для багатьох громадян України. Як результат, у внутрішньому туризмі виокремилось питання забезпеченості туристичними ресурсами. Саме проблеми наявності та забезпечення внутрішніми ресурсами в сучасних умовах потребують додаткового вивчення та дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Забезпечення внутрішніми туристичними ресурсами України є важливою темою для досліджень у сфері туризму. Багато авторів вивчали різні аспекти розвитку внутрішнього туризму, аналізували туристичний потенціал України та роль ресурсів у відновленні галузі. О. Роїк та О. Недзвецька розглядали сутність туристичної галузі, як об'єкта та суб'єкта процесів в Україні [1]. Н. Габчак розглядала внутрішній туризм в умовах військових дій [2]. Кудіна О. В. провела аналіз туристичних ресурсів України та можливостям їх ефективного використання для розвитку внутрішнього туризму, особливо в умовах обмеженого міжнародного туризму.

Дьяченко Л. М. розглядає чинники, що впливають на розвиток внутрішнього туризму в Україні, зокрема акцентує увагу на доступності туристичних ресурсів та інфраструктури, а також на необхідності державної підтримки для розвитку цієї галузі. Шевченко С. А. описує новітні тенденції та стратегії розвитку внутрішнього туризму в Україні, включаючи питання доступності туристичних ресурсів у різних регіонах та проблеми їх збереження. Мартинюк І. Я. вивчає потенціал природних і культурних ресурсів України, зокрема аналізує стан та доступність туристичних об'єктів в умовах обмеженого міжнародного туризму.

Ці дослідження допомагають зрозуміти, як ефективно використовувати внутрішні туристичні ресурси України, враховуючи сучасні виклики та перспективи розвитку галузі.

Мета статті дослідження та узагальнення можливостей застосування внутрішніх туристичних ресурсів в Україні як основи туристичного потенціалу в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Туристичний потенціал можна розглядати як сукупність природних, культурних, історичних та соціально-економічних умов, які забезпечують можливості для розвитку туристичної діяльності на конкретній території. Це охоплює як природні об'єкти, так і створені людиною, а також умови та ресурси, які використовуються для формування туристичних продуктів, проведення екскурсій та розробки різноманітних програм.

Важливими аспектами для розвитку туризму є розмір і структура ресурсів, їхня динаміка та взаємозв'язок, а також джерела, з яких ці ресурси формуються. Туристичні ресурси і інфраструктура включають в себе не лише природні та культурні елементи, а й соціально-економічні фактори, такі як праця, інформаційні ресурси, організаційне управління, матеріально-технічне забезпечення та інші компоненти.

Туристичний потенціал залежить від наявності відповідних ресурсів, які є основою для розвитку туристичної сфери. Місцинам, що мають спеліогочні ресурси, історичні пам'ятки або сприятливі кліматичні умови, вже є більш привабливими для туристів ніж за відсутності таких ресурсів. Це пов'язано з тим, що люди часто прагнуть змінити оточення та відновити сили після напруженої праці, навіть якщо в регіоні відсутня розвинена туристична інфраструктура або комфортні умови для перебування.

Проведення детального аналізу внутрішніх туристичних ресурсів України є необхідним кроком для оцінки потенціалу та можливостей відновлення туристичної галузі в умовах війни та після її завершення. Вивчення поточного стану ресурсів, специфічних особливостей їх функціонування під час війни, а також досвід країн, які успішно відновили туризм після військових дій, дає змогу сформулювати ефективні рекомендації для розвитку туризму в Україні. На рисунку 1 відображено класифікацію матеріальних етнокультурних туристичних ресурсів.

Матеріальні етнокультурні ресурси є важливою складовою частиною внутрішніх туристичних ресурсів України. Вони охоплюють різноманітні об'єкти та елементи, які відображають культурну та етнічну спадщину національних груп, історичні традиції та специфіку життя різних народів.

Рис. 1. Класифікація матеріальних етнокультурних туристичних ресурсів
Джерело: сформовано автором на основі [3]

Ці ресурси мають велике значення для розвитку внутрішнього туризму, оскільки дозволяють не тільки зберігати і популяризувати національну ідентичність, але й створювати унікальні туристичні продукти, що сприяють економічному розвитку та соціальному відновленню регіонів.

Матеріальні етнокультурні ресурси включають в себе архітектурні пам'ятки, музеї, традиційні села, народні промисли, обряди, а також специфічні форми господарської діяльності, які є частиною національного культурного ландшафту. Ці елементи не тільки привертають туристів, а й стають основою для створення туристичних маршрутів, екскурсій та культурних заходів, що підвищують привабливість внутрішнього туризму[3].

До таких ресурсів можна віднести:

Архітектурні пам'ятки — стародавні замки, церкви, монастирі, фортеці, традиційні хати, які відображають історичну спадщину конкретних регіонів.

Музеї та культурні центри — місця, де зберігаються та презентуються предмети народного мистецтва, традиційні ремесла, фольклорні колекції.

Традиційні ремесла та народні промисли — виробництво кераміки, вишивки, ткацтво, ковальство, яке може бути інтегроване в туристичні програми як частина культурного туризму.

Кухня та гастрономія — традиційні страви, що є частиною національної культури, зокрема страви, приготовані за давніми рецептами, можуть бути частиною гастрономічного туризму.

Традиційні свята та обряди — фестивалі, ярмарки, релігійні святкування, які організуються на основі місцевих традицій та можуть стати важливими елементами культурних маршрутів.

В Україні матеріальні етнокультурні ресурси мають великий потенціал для розвитку туризму, особливо в контексті актуальних проблем, таких як війна та економічна криза. Внутрішній туризм дозволяє розширити географію відпочинку, розвивати менші та віддалені райони, створюючи нові робочі місця і забезпечуючи підтримку для місцевих економік.

Економічний ефект: Відродження традиційних ремесел і національної кухні може сприяти розвитку малого бізнесу, ресторанного і готельного бізнесу, а також організації культурних заходів, що приваблюють туристів. Традиційні продукти і сувеніри стають важливою частиною туристичних пакетів.

Соціальний ефект: Матеріальні етнокультурні ресурси також є інструментом соціальної стабільності. Вони сприяють збереженню і популяризації національних традицій, що допомагає зміцнити культурну ідентичність та підвищити рівень національної гордості.

Психологічний ефект: Для багатьох українців внутрішній туризм, особливо зосереджений на етнокультурних ресурсах, стає можливістю для

відновлення душевної рівноваги після стресових ситуацій, таких як війна. Знайомство з рідними традиціями і культурною спадщиною допомагає краще зрозуміти своє коріння та розвинути патріотичні почуття.

Якщо територія не має туристичних ресурсів або вони незначно розвинені чи досліджені, то ці ресурси потрібно або придумати або створити чи побудувати.

Прикладом такого формування ресурсу є створення та реалізація проекту Європейського культурного шляху «Шляхами Трипільської Праматері» на основні археологічних, історичних та культурних об'єктів, що належать до Трипільської цивілізації (III—II тисячоліття до н.е.). Цей шлях дозволить не лише глибше пізнати спадщину однієї з найбільш загадкових стародавніх культур Європи, але й стане важливою частиною європейської мережі культурних маршрутів, яка підкреслює значення ранніх європейських цивілізацій [5].

Основна мета проекту - створення кластеру туристичних і культурних маршрутів, що поєднують пам'ятки, археологічні комплекси, музеї та інші об'єкти, пов'язані з Трипільською культурою, а також сприяє їх збереженню і популяризації на міжнародному рівні.

Місія даного проекту: відродити та популяризувати Трипільську культуру як важливу частину європейської історії, створивши туристичний продукт та маршрут, що дозволить відвідати місця, пов'язані з цією цивілізацією, та підвищити обізнаність про культурну спадщину.

Основними завданнями проекту є:

- Створення культурного шляху: Розробити та створити єдину мережу туристичних об'єктів, що охоплює найважливіші пам'ятки Трипільської цивілізації.

- Збереження та популяризація культурної спадщини: Підвищити рівень охорони археологічних пам'яток та об'єктів, пов'язаних із Трипільською культурою.

- Розвиток туризму та локальної економіки: Сприяти розвитку туризму в регіонах, де збереглися археологічні пам'ятки, через залучення туристів та інвесторів.

- Покращення інфраструктури: Оновити інфраструктуру для туристів (гостинність, транспорт, інформаційне забезпечення).

- Підвищення наукової та культурної обізнаності: Виховати у відвідувачів проекту інтерес до історії Європи та ролі Трипільської цивілізації в розвитку культури.

У Ямпільському районі, що межує з Молдовою уже підписано Меморандум про створення даного міжнародного Проекту і на рис.1. відображено локації майбутнього маршруту на основі Трипільської культури.

Рис. 2. Діючі локації Європейського культурного шляху «Шляхами Трипільської Праматері» по території Ямпільського району
Джерело: сформовано автором

Проект «Шляхами Трипільської Праматері» має великий потенціал для розвитку туристичної галузі України та може стати важливою складовою Європейського культурного простору. Він сприятиме не лише збереженню та популяризації унікальної культурної спадщини, але й розвитку економічного потенціалу регіонів, де розташовані ці історичні об'єкти. Залучення міжнародних інвесторів, а також активна співпраця з європейськими партнерами дозволять створити цілісну, доступну та цікаву туристичну пропозицію для збереження культурної спадщини, охорони археологічних пам'яток і їх інтеграція в туристичні маршрути, що дозволить зберегти спадщину Трипільської цивілізації для майбутніх поколінь. Економічний розвиток туризму сприятиме створенню нових робочих місць в регіонах, покращенню інфраструктури та залученню інвестицій та залучатиме міжнародну увагу, бо проект може стати одним з важливих туристичних брендів, який приверне міжнародних туристів і зробить Україну важливою культурною точкою на карті Європи.

Туризм має унікальні характеристики, які впливають на маркетингові стратегії використання внутрішніх туристичних ресурсів. Оскільки туристичні

послуги часто є сезонними, підприємства галузі туризму повинні враховувати такі фактори, як:

1. Сезонність попиту, адже підприємства галузі туризму часто зіштовхуються з коливаннями попиту залежно від пори року. При розробці стратегій повинен враховуватися цей фактор, пропонуючи спеціальні акції або адаптуючи ціни в міжсезоння.

2. Споживачі туристичних послуг дуже різноманітні: від молоді, яка шукає активний відпочинок, до людей старшого віку, які обирають спокійні тури з обмеженою фізичною активністю. Визначення цільової аудиторії є критичним для побудови ефективної маркетингової стратегії.

3. Тренди в туризмі. Нині спостерігається зростання попиту на «зелений» туризм, wellness-туризм, медичний туризм, гастрономічні та культурні подорожі. Тому підприємства галузі туризму повинні адаптувати свої стратегії відповідно до нових трендів [6, с. 158].

Висновки. Туризм в Україні має великий потенціал для відновлення після війни, зокрема через розвиток внутрішнього туризму та ефективне використання природних і культурних ресурсів країни. Враховуючи значний туристичний потенціал України, зокрема у таких сферах як екологічний, культурний, історичний та гастрономічний туризм, післявоєнне відновлення цієї галузі стане важливим кроком до економічного відродження.

Відновлення туризму в Україні після війни є важливою частиною економічного відродження країни. Завдяки великому потенціалу природних, культурних та історичних ресурсів, а також досвіду інших країн, що пережили військові конфлікти, Україна має всі можливості для того, щоб відновити туристичний сектор і навіть вийти на новий рівень розвитку.

Важливими кроками є :

- розвиток внутрішнього туризму;
- відновлення туристичної інфраструктури;
- маркетинг та активне просування України як туристичної дестинації;
- стимулювання нових форм туризму - екологічний туризм, авантюрні та активні подорожі, сільський туризм, громадський туризм та волонтерський(солідарний) туризм;
- психологічна реабілітація населення через подорожі;
- залучення міжнародних інвестицій.

Тільки комплексний підхід дозволить реалізувати потенціал туризму як важливої складової економіки після завершення війни.

Досвід країн, які пережили війни чи інші конфлікти, є цінним для формування стратегії відновлення туризму в Україні. Наприклад, Грузія після війни з росією 2008 року зуміла відновити туристичний сектор, завдяки фокусу на внутрішньому туризмі та активному залученню інвестицій у відновлення

інфраструктури. Ірак, Ліван і інші країни Близького Сходу, які відновлювалися після численних військових конфліктів, також зуміли повернути міжнародну популярність своїх туристичних напрямків, створивши нові маршрути та інвестуючи в безпеку та інфраструктуру.

Література:

1. Роїк О. Р., Недзвецька О. В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Економічні науки: зб. наук. пр. 2022. Вип. 46. С. 11-15. DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2022-46-2>
2. Габчак Н., Габчак С. Внутрішній туризм України: тенденції, проблеми та можливості розвитку у воєнний період. Економіка та суспільство. 2023. № 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-67>
3. Алешугіна, Н. О. Етнокультурні ресурси: сутність, класифікація, значення для розвитку туризму /Н.О. Алешугіна// Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених «Розвиток українського етнотуризму: проблеми та перспективи» (25 лютого 2016 року, м. Львів). Львів, 2016. С. 8-14
4. Про туризм: Закон України від 14 липня 2020 р. № 768-IX. Відомості Верховної Ради України. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text
5. Mazur S., Prylutskyi, A. Rural tourism as a prospective direction development of domestic tourism. *Efektivna ekonomika*. 2018. vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6122>
6. Логоша Р.В., Прилуцький А.М., Підлубний В.Ф. Сільський зелений туризм як напрям розвитку підприємництва на селі. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2023. Випуск №11(17). С. 153-166. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-153-166](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-153-166)
7. Ілляшенко С.М., Ілляшенко Н.С., Щербаченко В.О. «Зелений» туризм як один з напрямів сталого розвитку регіону. *Економіка України*. 2013. № 8. С. 33-39.

References:

1. Royik, O. R., & Nedzvetska, O. V. (2022). Shlyakhy rozvytku turystychnoyi sfery Ukrayiny u voyennyy period [Ways of development of the tourist sphere of Ukraine in the war period]. In *Naukovyy visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky* [Scientific Bulletin of Kherson State University. Series: Economic Sciences]: Vol. 46 (pp. 11- 15). DOI: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2022-46-2> [in Ukrainian].
2. Habchak, N., & Habchak, S. (2023) Vnutrishniy turyzm Ukrayiny: tendentsiyi, problemy ta mozhlyvosti rozvytku u voyiennyy period [Domestic tourism of Ukraine: trends, issues and development opportunities in the war period]. *Ekonomika ta suspil'stvo – Economy and society*, 52. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-52-67> [in Ukrainian].
3. Aleshuhina, N. O. (2016). Etnokul'turni resursy: sutnist', klasyfikatsiia, zachennia dlia rozvytku turyzmu [Ethnocultural resources: essence, classification, significance for the development of tourism]. *Proceedings from IV Vseukr. nauk.-prak. konf. molodykh vchenykh «Rozvytok ukrains'koho etnoturyzmu: problemy ta perspektyvy» – the fourth All-Ukrainian science and practice conf. of young scientists «Development of Ukrainian ethnotourism: problems and prospects»* (pp. 8-14). L'viv, [in Ukrainian].
4. Zakon Ukrainy «Pro turyzm» [About tourism] vid 14 lypnia 2020 r. № 768-IXh. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text [in Ukrainian].

5. Mazur S., Prylutskyi A. (2018). Rural tourism as a prospective direction development of domestic tourism. *Efektivna ekonomika*. 2018. vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6122> [in English].

6. Lohosha R.V., Prylutskyi A.M., Pidlubnyi V.F. (2023). Silskyi zelenyi turizm yak napriam rozvytku pidpriemnytstva na seli [Rural green tourism as a direction of entrepreneurship development in the countryside]. *Aktualni pytannia u suchasni nauksi*. Vypusk №11(17). 153-166. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11\(17\)-153-166](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-11(17)-153-166) [in Ukrainian].

7. Illiashenko S.M., Illiashenko N.S., Shcherbachenko V.O. (2013). «Zelenyi» turizm yak ody z napriamiv staloho rozvytku regionu ["Green" tourism as one of the areas of sustainable development of the region]. *Ekonomika Ukrainy*. № 8. 33-39 [in Ukrainian].